

Herodot, *Historien* I, 29-33: Solon und Kroisos

[1.29] Ἦκον οὖν εἰς Σάρδεις ἄλλοι τε σοφισταὶ καὶ δὴ καὶ Σόλων,	αἱ Σάρδεις (Pl.) Sardeis, die Hauptstadt von Lydien, dem Reich des Kroisos
ἀνὴρ Ἀθηναῖος. [1.30] Ἐξενίζετο δὲ ἐν τοῖς βασιλείοις ὑπὸ τοῦ	ὁ σοφιστής hier "kluger Mann"
Κροίσου· μετὰ δέ, ἡμέρα τρίτη ἢ τετάρτη, ἐπεὶ ἐκέλευε ὁ Κροῖσος,	καὶ δὴ καὶ und so auch
τὸν Σόλωνα θεράποντες περιήγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς καὶ	ξενίζω bewirten, empfangen
5 ἀνέφαινον πάντα. Θεαόμενον δὲ αὐτὸν τὰ πάντα καὶ	τὰ βασιλεία Palast
σκεπτόμενον προσέλεγεν ὁ Κροῖσος·	μετὰ hier danach
»Ξένε Ἀθηναίε, παρ' ἡμῖν γὰρ περὶ σοῦ λόγος ἐστὶ πολλὸς σοφίας	τρίτος dritter
ἔνεκα τῆς σῆς, ὅτι φιλοσοφῶν γῆν πολλὴν ἐπέρχη· νῦν οὖν	τέταρτος vierter
ἐρωτᾷ σε βούλομαι, εἴ τινα πάντων γινώσκεις ὀλβιώτατον.«	ὁ θεράπων, -οντος Diener
10 Ὁ μὲν ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος ταῦτα ἐπηρώταε,	κατὰ hier durch
Σόλων δὲ οὐδὲν ὑποθωπεύων, ἀλλὰ μετ' ἀληθείας	ὁ θησαυρὸς Schatz, Schatzkammer
ἀποκρινόμενος λέγει·	θεάομαι anschauen
»ὦ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον.«	προσ-λέγω τινα jd. ansprechen
Θαυμάζων δὲ Κροῖσος τὸ λεγόμενον ἀνηρώταε·	ὁ ξένος Fremder, Gastfreund, Söldner
15 »Διὰ τί κρίνεις Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον;«	λόγος ἐστὶ πολλὸς man erzählt viel
Ὁ δὲ ἔλεγεν·	ἔνεκα m. Gen. wegen
»Τέλλω <u>τὸ μὲν</u> παῖδες ἦσαν καλοὶ τε κάγαθοί, καὶ πᾶσι παῖδες	σός, σή, σόν dein
ἦσαν καὶ πάντες περιέμενον, <u>τὸ δὲ</u> τελευτῆ τοῦ βίου λαμπροτάτη	φιλοσοφῶ philosophieren, nach Weisheit suchen
ἐγίνετο· ἐν μάχῃ γὰρ πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας ἐν Ἐλευσίनि	ἐπ-έρχομαι hingehen, bereisen
	ἐρωτᾷ fragen
	εἰ wie if oder si: 1. wenn 2. ob
	γινώσκω wissen, kennen
	ὀλβιος glücklich
	ἐπ-ερρωτάω = ἐρωτάω s. Z. 9
	ὑπο-θωπεύω schmeicheln
	ἢ ἀλήθεια Wahrheit
	ἀπο-κρίνομαι antworten
	θαυμάζω τι sich über etwas wundern
	ἀν-ερρωτάω = ἐρωτάω s. Z. 9
	κρίνω urteilen, beurteilen
	κάγαθοί = καὶ ἀγαθοί
	περι-μένω überleben
	ἡ μάχη Schlacht
	ὁ ἀστυγείτων, -ονος Nachbar
	ἢ Ἐλευσίς, Ἐλευσίνος Eleusis (ein Nachbarort Athens)

20	βοηθέων καὶ τροπὴν ποιέων τῶν πολεμίων ἀπέθνησκε κάλλιστα, καὶ αὐτὸν Ἀθηναῖοι δημοσίᾳ ἔθαπτον, οὐ περ ἔπιπτεν, καὶ ἐτίμαον μεγάλως.»	βοηθέω helfen τροπὴν ποιέω τινός ("Wendung bewirken") jd. in die Flucht schlagen ἀπο-θνήσκω sterben κάλλιστος schönster, -α <i>Adverb dazu</i> δημοσίᾳ öffentlich, staatlich θάπτω bestatten οὐ περ (genau da,) wo πίπτω fallen μεγάλως <i>Adverb zu μέγα groß</i> ὡς <i>hier als</i> προ-τρέπω anstacheln, provozieren κατὰ <i>hier über</i>
	[1.31] Ὡς δὲ προετρέπετο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον τὸν Τέλλον λέγων ὄλβιον, ἐπηρώταε Κροῖσος, τίνα δεύτερον γινώσκει, δοκέων	μέγιστος ganz sicher, auf jeden Fall (τὰ) δευτερεῖα der zweite Preis
25	πάγχυ δευτερεῖα φέρειν. Ὁ δὲ ἔλεγε· »Κλέοβιν τε καὶ Βίτωνα, Ἀργεῖοι τὸ γένος. Τούτοις γὰρ βίος τε ἀρκέων ἦν καὶ ῥώμη σώματος τοιάδε· ἀθλοφόροι τε ἦσαν, καὶ δὴ καὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος· Ἦν ἑορτὴ τῆ Ἥρας τοῖς Ἀργεῖοις, καὶ ἔδεε τὴν μητέρα αὐτῶν ἀμάξῃ κομίζεσθαι εἰς τὸ ἱερόν· οἱ δὲ βόες	Ἀργεῖοι Argiver (<i>Leute aus Argos</i>) τὸ γένος Geschlecht, Herkunft ὁ βίος Leben, Lebensunterhalt ἀρκέω genügen τοιάδε eine solche ὁ ἀθλο-φόρος Preisträger ὅδε folgender ἡ ἑορτή Fest (<i>in Argos gab es ein bedeutendes Hera-Heiligtum</i>) τοῖς Ἀργεῖοις <i>hier bei den Argivern</i> δέει es ist nötig – ἡ ἄμαξα Wagen τὸ ἱερόν Heiligtum
30	ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὥρᾳ· καὶ δὴ οἱ νεανῖαι ὑποδύομενοι αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην εἶλκον τὴν ἄμαξαν, ἐπὶ τῆς ἀμάξης δὲ ἐφέρετο ἡ μήτηρ, στάδια δὲ πέντε καὶ τετταράκοντα διακομίζοντες ἦκον εἰς τὸ ἱερόν. Ταῦτα δὲ ποιέουσι (!) καὶ ἐπαινεομένοις ὑπὸ τῆς πανηγύρεως τελευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη	οἱ βόες (<i>boves</i>) Rinder ὁ ἀγρός (<i>ager</i>) Feld παρα-γίνομαι da sein, sich einfinden ἐν ὥρᾳ rechtzeitig ὁ νεανίας junger Mann ὑπο-δύομαι sich unterspannen ἡ ζεύγλη Joch εἶλκον <i>Imperf. v. ἔλκω ziehen</i> φέρομαι eilen, fliegen, fahren τὸ στάδιον Stadion (<i>ca. 180-190 m</i>) πέντε καὶ τετταράκοντα 45 δια-κομίζω bis zum Ende, die ganze Strecke bringen ἐπ-αινέω loben, gutheißen ἡ παν-ηγύρις, <i>Gen. Sg.</i> παν-ηγύρεως Festgemeinde ἄριστος bester ἄμεινον besser τεθνάναι (<i>Infinitiv</i>) tot sein ζῆν (<i>Infinitiv</i>) leben μακαρίζω (glücklich) preisen ἐπί + <i>Dat.</i> wegen, für μεγάλως <i>s. Z. 22</i> ἡ φήμη (<i>fama</i>) Ruhm, Ruf ἄντιον + <i>Gen.</i> gegenüber τὸ ἄγαλμα, -ατος Götterbild, -statue
35	ἐγίνετο αὐτοῖς, καὶ ἀπέφαινε ὁ θεός, ὅτι ἄμεινόν ἐστιν ἀνθρώπῳ τεθνάναι ἢ ζῆν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ ἐμακάριζον τῶν νεανιῶν τὴν ῥώμην, αἱ δὲ Ἀργεῖαι τὴν μητέρα ἐπὶ τοῖς παισίν. Ἡ δὲ μήτηρ, χαίρουσα μεγάλως τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, ἐπερχομένη ἄντιον τοῦ ἀγάλματος ἤρχετο τὴν θεὸν Κλέοβι τε	ἡ θεός Göttin

40	καὶ Βίτωνι, οἷ ἐτίμαον αὐτὴν μεγάλως, παρέχειν τοῦτο, ὃ ἀνθρώπῳ λαγχάνειν ἄριστόν ἐστι. Μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν καὶ τὴν θυσίαν κατακοιμάοντες ἐν τῷ ἱερῷ οἱ νεανίαὶ οὐκέτι ἀνίσταντο, ἀλλὰ τοῦτο τὸ τέλος εἶχον. Ἀργεῖοι δὲ αὐτῶν εἰκόνας ἐποίηον καὶ ἀνέθεσαν εἰς Δελφούς.»	παρ-έχω geben, gewähren λαγχάνω bekommen ἄριστος s. Z. 36 ἡ εὐχή Gebet ἡ θυσία Opfer κατα-κοιμάω sich schlafen legen ἀν-ίσταντο Imperf. zu ἀν-ίσταμαι aufstehen τὸ τέλος Ende ἡ εἰκών, -όνος (Ikone) Abbild, Standbild ἀν-έθεσαν sie stellten auf, weihten sie (εἰς statt ἐν wegen der Vorstellung, wohin sie sie brachten, um sie zu weihen)
45	[1.32] Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίας δευτερεῖα ἔνεμε τούτοις, Κροῖσος δὲ ἔλεγε· »ᾧ ξένη Ἀθηναίε, τῆς ἡμετέρας εὐδαιμονίας οὕτω καταφρονεῖς, ὥστε οὐδὲ ἰδιωτῶν ἀνδρῶν ἀξιῶς ἡμᾶς ἐποίεις;« Ὅ δὲ ἔλεγε·	οἱ Δελφοί (Pl.) Delphi δευτερεῖα s. Z. 25 νέμω hier: zuteilen ἡμέτερος unser κατα-φρονέω τινός verachten ὥστε so dass ὁ ἰδιώτης Privatmann, einfacher Bürger (ἀνδρῶν kann unübersetzt bleiben)
50	»ᾧ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με, ὅτι τὸ θεῖον πᾶν φθονερόν ἐστὶ τε καὶ παραχῶδες, ἐρωτάεις περὶ ἀνθρωπείων πραγμάτων. Ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν δεῖ ὀράειν, ἃ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ πάσχειν. Τῶν γὰρ ἡμερῶν τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν τοῦ βίου οὐδεμία οὐδὲν ὅμοιον προσάγει πρᾶγμα. Οὕτω οὖν, ὦ Κροῖσε,	ἐπίσταμαι wissen τὸ θεῖον hier die Gottheit φθονερός neidisch, eifersüchtig παραχῶδες, -ες Unruhe bringend
55	πᾶν ἐστὶ ἀνθρωπος συμφορά. Ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέειν μέγα φαίνῃ καὶ βασιλεὺς πολλῶν εἶναι ἀνθρώπων· ὀλβιον δὲ οὕτω σε ἐγὼ λέγω πρὸ τῆς τοῦ βίου τελευτῆς. Οὐ γὰρ τι ὁ μέγα πλούσιος τοῦ ἐφ' ἡμέραν ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ μὴ αὐτῷ ἡ τύχη παρέχει πάντα καλὰ ἔχοντα εὖ τελευτάειν τὸν βίον. Διότι οὐ δεῖ	μακρός lang τις hier man ἐθέλω u. θέλω wollen ἑβδομήκοντα 70 (indeclinabel) τὸ ἔτος Jahr οὐδ-είς, οὐδε-μία, οὐδ-έν keiner, keine, kein ὅμοιος gleich προσ-άγω bringen ἡ συμ-φορά Zufall; Unglück πλουτέω reich sein μέγα Neutr. zu μέγας groß πλούσιος reich ἐφ' ἡμέραν ἔχω immer nur das Nötige für den Tag haben, von der Hand in den Mund leben παρ-έχω s. Z. 40 εὖ gut τελευτάω beenden

60 πρὸ τοῦ θανάτου καλέειν τινὰ ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. Σκοπέειν δὲ

δεῖ παντὸς χρήματος τὴν τελευτήν· πολλοῖς γὰρ δὴ ἀποφαίνων

ὄλβον ὁ θεὸς προρρίζους ἀνατρέπει."

[1.33] Ταῦτα λέγων ὁ Σόλων τῷ Κροίσῳ οὐκ ἐχαρίζετο, καὶ κακῶς

ἀποπέμπεται αὐτὸν κάρτα δοκέων μωρὸν εἶναι, ὅς τῶν

65 παρόντων ἀγαθῶν ὀλιγωρέων τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος

ὁράειν ἐκέλευε.

εὐ-τυχής, -ές glücklich
καλέω rufen, nennen

εὐ-τυχέα *Akk. Sg. m. v.* εὐτυχής

πρὸς τούτοις außerdem
σκοπέω betrachten, prüfen

τὸ χρήμα, -ατος Sache

ὁ ὄλβος Reichtum, Glück

πρό-ρρίζος von Grund auf

ἀνα-τρέπω umstürzen, vernichten

χαρίζομαι τινι sich bei jdm. beliebt
machen

κακῶς *hier* unehrenhaft, in Ungnade

ἀπο-πέμπω wegschicken, entlassen

κάρτα sehr, völlig

μωρός träge, dumm

ὀλιγ-ωρέω τινός geringschätzen,
vernachlässigen

τὸ χρήμα s. Z. 68

